

Bedankt voor het downloaden van dit artikel. De artikelen uit de (online)tijdschriften van Uitgeverij Boom zijn auteursrechtelijk beschermd. U kunt er natuurlijk uit citeren (voorzien van een bronvermelding) maar voor reproductie in welke vorm dan ook moet toestemming aan de uitgever worden gevraagd.

Boom

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (postbus 3060, 2130 KB, www.reprorecht.nl) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912.

Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten, postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.cedar.nl/pro).

No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

info@boomamsterdam.nl
www.boomuitgeversamsterdam.nl

Jarig

Wie zijn verjaardag viert, heeft zijn plek in de wereld veroverd, aldus de psychoanalyticus Edmond Gilliéron. Mutatis mutandis zal dit ook wel gelden voor mensen wier verjaardagen door anderen worden gevierd. Het afgelopen jaar was, in Nederland meer dan in Vlaanderen, het honderdvijftigste geboortjaar van Freud aanleiding tot vele activiteiten. Op allerlei manieren kwam de psychoanalyse in de publiciteit en in de afgelopen maanden gaven veel analytici lezingen in het kader van de 'lezingencarrousel' in Nederland. Vooral het Nederlands Psychoanalytisch Instituut was daarbij de organiserende motor. In het eerste nummer van 2007 zal uitgebreid op het Freudjaar worden teruggekeken. Maar ook Nederlandse jarigen werden geëerd: het NPAG organiseerde in september een symposium ter ere van Niek Treurniets tachtigste verjaardag. In het verslag daarvan wordt zijn bijdrage aan de analytische theorie beschreven. Een andere tachtiger, de kinderaanalyticus Sjef Teuns, werd in oktober gefêteerd met een internationaal symposium in Zürich, waarvan we helaas geen verslag hebben.

Wie in analyse gaat, is echter nog lang niet jarig. Althans, Rob Wille meent dat psychische pijn er een onvermijdelijk onderdeel van is: voor de patiënt om deze te leren verdragen en voor de analyticus om deze te kunnen toebrenghen. Hij schrijft: 'Voor zover de psychoanalyse een behandeling is, is het een behandeling zonder verdoving. Dit leidt meestal tot veel spanning in de overdrachts- en tegenoverdrachtsrelatie.' Wille vertrekt vanuit de idee dat psychische pijn niet een van de bekende emoties als angst, afgunst of schuld is, maar dat hij een existentiële lading heeft en voortkomt uit diep onbewuste, vroeg in de ontwikkeling gevormde lagen van de persoonlijkheid. 'Existentieel', omdat hij wordt gevoeld als een directe bedreiging van het psychisch bestaan. 'Vroeg in de ontwikkeling', omdat hij wellicht al prenataal aan de orde is en er zich in het eerste levensjaar, vergelijkbaar met het zelftroostend vermogen, een vermogen tot het verdragen van psychische pijn moet ontwikkelen. In een van de vignetten wordt aangrijpend duidelijk wat analyticus en patiënte doormaken als psychische pijn aan de orde is.

Ook Marc Hebbrecht geeft in de vignetten in zijn artikel over de overdrachtsliefde de overdrachts- en tegenoverdrachtsgevoelens in alle openheid weer. Hij schetst actuele opvattingen over overdrachtsliefde en laat zien hoe deze soms grondig verschillen van Freuds ideeën. Overdrachtsliefde wordt

niet meer gezien als voornamelijk berustend op een reactivering van de als verboden beleefde liefde voor de ouder van het andere geslacht, maar er is ook aandacht voor de afweerfunctie, de narcistische functie of de re-actualisering van een interne objectrelatie. Het palet van interpretatiemogelijkheden van overdrachtsliefde is zeer uitgebreid en vraagt om een zorgvuldig luisteren naar specifieke aanwijzingen voor het onderliggende aspect. Net als bij de droomduiding is de tijd voorbij dat de analyticus kan veronderstellen te weten waar iets naar verwijst.

Opnieuw leggen we u een bijzondere casus voor. Erik Mertens doet verslag van een psychoanalytische therapie bij een zeventigjarige vrouw die hij in een algemeen ziekenhuis behandelde. De vrouw werd verwezen door de afdeling neus-, keel- en oorkunde nadat zij een operatie had ondergaan die het haar mogelijk maakte weer te horen. Maar de terugkeer van dat vermogen veroorzaakte ook 'windkracht 12' in haar oren en geest, en lang onbewust gebleven conflicten kwamen boven.

Als u het register van bijdragen van afgelopen jaar doorneemt, valt u hopelijk op hoe veel er dit jaar in het tijdschrift is gepubliceerd. De grote hoeveelheid artikelen, bijna het dubbele van voorgaande jaren, is wat geflatteerd doordat het themanummer *Freuds Werken nu, psychoanalyse nu* zo uitgebreid was. Maar aandacht verdient vooral de boekenrubriek, die door boekenredacteur Marc Hebbrecht wordt verzorgd. Niet alleen het aantal besproken boeken is enorm, maar in dit nummer viel mij ook op hoe open deze rubriek is. Harry Stroeken bespreekt bijvoorbeeld het inmiddels beruchte *Le livre noir de la psychanalyse*, een anti-analytische pil van 832 pagina's, die in Frankrijk tot een heftige polemiek leidde. De recensenten zijn bovendien soms niet mals in hun beoordelingen: 'De schrijfster heeft door haar manier van argumenteren dit doel jammerlijk gemist' (Dieter Becker) of '[...] toch stelt het teleur. Het maakt niet waar wat het belooft' (Mary Hoxe). We houden ons overigens altijd aanbevolen voor suggesties van lezers om bepaalde boeken te recenseren.

Net als in het vorige nummer treft u een aankondiging aan van het symposium *Waarom de divan?*, dat op zaterdag 10 maart in Antwerpen wordt gehouden (p. 353). Het aantal beschikbare plaatsen is laag (evenals de toegangsprijs). Ook vindt u een herinnering aan de essayprijsvraag over 'Opgroeien in een virtuele realiteit', waarvoor de sluitingsdatum 15 januari 2007 is (p. 359).

De internetdiscussie gaat de komende maanden over het artikel *Over het vermogen tot het verdragen van psychische pijn* van Rob Wille. U kunt reageren of zich aanmelden voor toezending van de reacties op typdiscussie@hccnet.nl.

Frans Schalkwijk